

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

זכויות אדם והחברה הישראלית - 62340

תאריך עדכון אחרון 19-05-2013

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: משפטים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דפנה גולן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: daphna.golan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ראשון, 15:00 - 16:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בהיבטים שונים של זכויות האדם, תוך דגש על ההשלכות החברתיות של הפרות זכויות אדם והדרכים בהן פועלים ארגוני זכויות אדם. החלק הראשון של הקורס יתמקד באוניברסאליות של זכויות האדם: נדון במקורות הרעיוניים של זכויות האדם, האמנות הבינלאומיות, המנגנונים הבינלאומיים ובביקורת הפמיניסטית על שיח זכויות האדם. בחלק המרכזי של הקורס נעסוק בזכויות אדם בירושלים. הקורס משלב התמחות של עשר שעות שבועיות בארגון זכויות אדם ולימוד של תיאוריות של זכויות אדם. במהלך השנה נדון הן במאמרים האקדמיים המופיעים ברשימת הקריאה והן בדילמות שעולות מהעשייה.

מטרות הקורס:

לשלב בין ידע תיאורטי בנושא זכויות אדם לבין למידה מעשייה בנושא זה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לנתח מאמר אקדמי בנושא זכויות אדם.
- לקרוא פסקי-דין בקריאה ביקורתית.
- לכתוב עבודה המשלבת בין ידע תיאורטי אקדמי בנושא זכויות אדם לבין ההתנסות של הסטודנט במהלך השנה בארגון זכויות אדם.

דרישות נוכחות (%) :

100%

שיטת ההוראה בקורס: פדגוגיה פמיניסטית המשלבת בין לימוד טקסטים אקדמיים תיאורטיים לבין רפלקסיה ושיתוף של כל הסטודנטים בכיתה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

- הכחשה וזכויות אדם.
- החוק הבינלאומי של זכויות האדם.
- זכויות חברתיות וכלכליות.
- הזכות לדיור.
- פמיניזם וזכויות אדם.
- זכויות המיעוט הערבי בישראל.
- זכויות אדם בירושלים.
- זכויות אדם בשטחים הכבושים.
- זכויות אדם בין הציבורי לאישי.
- תנועת זכויות האדם בין הגלובאלי למקומי.
- מבטים ביקורתיים על זכויות האדם: השיח, הפרקטיקות והארגונים.

חומר חובה לקריאה:

הכחשה וזכויות אדם

- גולן-עגנון, דפנה (2002). איפה אני בסיפור הזה? ירושלים: כתר. עמ' 43-63 ("על השפה"), 75-94 ("בית חם").
- Cohen, Stanley (2001). *States of Denial: Knowing about Atrocities and Suffering*. Cambridge: Polity Press. Pp. ix-xiv (Preface), 1-20 (Chapter 1: The Elementary Forms of Denial). לעברית בתרגום גם זמינה ההקדמה.
- לוי, פרימו (2001 [1975]). הטבלה המחזורית. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 158-167 (ואנאדיום).

החוק הבינלאומי של זכויות האדם

- ההכרזה לכל באי העולם בדבר זכויות האדם, 1948.
- אמנת ז'נבה הרביעית, 1949.
- אמנה בינלאומית בדבר ביעורן של כל הצורות של אפליה גזעית, 1966.
- אמנה בינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, 1966.
- אמנה בינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, 1966.
- אמנה בדבר ביטול אפליה נגד נשים לצורותיה, 1979.
- אמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים, או משפילים, 1984.
- אמנה בדבר זכויות הילד, 1989.

זכויות חברתיות וכלכליות

- גולן-עגנון, דפנה (2004). למה מפלים את התלמידים הערבים בישראל? בתוך: גולן-עגנון, דפנה (עורכת). אי-שוויון בחינוך, עמ' 70-89. תל-אביב: בבל.
- גבזון, רות (2004). על היחסים בין זכויות אזרחיות-פוליטיות ובין זכויות חברתיות-כלכליות. בתוך: רבין, יורם ויובל שני (עורכים). זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות בישראל, עמ' 25-67. תל אביב: הוצאת רמות-אוניברסיטת תל-אביב.
- Freeman, Michael (2002). *Human Rights: An Interdisciplinary Approach*. Cambridge: Polity Press. Pp. 148-166 (Chapter 8: Development and Globalization: Economics and Human Rights).
- ארנרייך, ברברה (2004). כלכלה בגרוש: איך (לא) להצליח באמריקה. תל אביב: בבל. עמ' 66-129 (פרק 2: מקרצפת במיין).

זכות לדיור. הרצאות Prof. Shdaimah Corey and Prof. Sanford F. Schram

- Shdaimah, Corey, Roland Stahl and Sanford F. Schram (2011). *Change Research: A Case Study on Collaborative Methods for Social Workers and Advocates*. New York: Columbia University Press. Pp. 17, 52-63 (Chapter 3: Introducing Our Collaborative Research Case Study).

פמיניזם וזכויות אדם

- קמיר, אורית (2002). פמיניזם, זכויות ומשפט. תל-אביב: האוניברסיטה המשודרת. עמ' 31-48 (פרק ב'&א: היסטוריה של התנועה הפמיניסטית ומושגי יסוד).
- מתוך: באום, דלית, דלילה אמיר ואח'&א: (עורכות) (2006). ללמוד פמיניזם: מקראה - מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

61- 48; עמ' (הנשי המסתורין: מתוך) שם לה שאין הבעיה. ([1963] 2006) בטי, פרידן ס
190- 194; עמ' האדון של ביתו את יפרקו לא לעולם האדון כלי. ([1979] 2006) אודרי, לורד ס

223- 243; עמ' נשים בין פוליטית סולידריות: אחיות. ([1984] 2006) בל, הוקס ס
357- 375; עמ' החדשה המסטיסה - La Frontera / הגבול אזור. ([1987] 2006) גלוריה, אנזלדואה ס

שיחים פמיניסטית הגות: מערביות עיניים תחת. ([1988] 2006) טלפדה נדרה; עמ' צ, מוהנטי ס
442- 415; עמ' קולוניאליים,

זכויות המיעוט הערבי בישראל

- יפתחאל, אורן ואלכסנדר (סנדי) קדר (2000). על עוצמה ואדמה: משטר המקרקעין הישראלי. תיאוריה וביקורת 16, עמ' 67 - 100.
- ג'אבארין, חסן (2004). הערות על אי-הסבירות של "מדיניות ההפליה הסבירה" של פרקליטות המדינה. בתוך: מאור, ענת (עורכת). העדפה מתקנת והבטחת ייצוג בישראל, עמ' 387 - 397.
- זרייק, ראיף (2000). דרך החזרה. תיאוריה וביקורת 16, עמ' 223 - 226.

זכויות אדם בירושלים

- עליאן, נסרין, רונית סלע, טליה רמתי ותמר לוסטר (2012). ציון: נכשל - מערכת החינוך הכושלת בירושלים המזרחית. ירושלים: האגודה לזכויות האזרח בישראל ועיר עמים, אוגוסט 2012.
- מרום, נתי (2004). מלכוד תכנוני: מדיניות תכנון, הסדר קרקעות, היתרי בנייה והריסות בתים במזרח ירושלים. ירושלים: במקום - מתכננים למען זכויות תכנון ועיר שלם - ירושלים.
- בנבנשתי, מירון (2012). חלום הצבר הלבן: אוטוביוגרפיה של התפכחות. ירושלים: כתר. עמ' 170 - 219 (פרק ד'; ירושלים).
- United Nations OCHA-oPt (2009). The Planning Crisis in East Jerusalem: Understanding the Phenomenon of "Illegal" Construction. Jerusalem: United Nations - Office for the Coordination of Humanitarian Affairs - occupied Palestinian territory, April 2009.

זכויות האדם בשטחים הכבושים

- Ben-Naftali, Orna, Aeyal M. Gross, and Keren Michaeli (2005). Illegal Occupation: Framing the Occupied Palestinian Territory. Berkeley Journal of International Law 23 (3), pp. 551-614.
- שלהוב-קיבורקיאן, נאדירה (2007). כשחוקים הם כלי לדיכוי: השיח הנוגד של נשים פלסטיניות ומדיניות הריסת הבתים. בתוך: ברק-ארז, דפנה, שלומית יניסקי-רביד, יפעת ביטון ודנה פוגץ; עמ' (עורכות). עיונים במשפט, מגדר ופמיניזם, עמ' 463 - 500. קריית אונו: נבו הוצאה לאור.
- Sfard, Michael (2009). The Price of Internal Legal Opposition to Human Rights Abuses. Journal of Human Rights Practice 1(1), pp. 37-50.

זכויות אדם בין הציבורי לאישי

- ממי, אלבר (2005). דיוקן הנכבש ולפני כן דיוקן הכובש. ירושלים: כרמל.
- גרואג, שמואל (2011). לוביה ביער לביא: על שימור המורשת הפלסטינית הבנויה בישראל. בתוך: יעקובי, חיים וטובי פנסטר (עורכים). זיכרון, השכחה ו[ה]בניית המרחב, עמ' 177 - 209.
- פנסטר, טובי (2011). מקום אחד, זיכרונות שונים: המקרה של יעדמיעאר. בתוך: יעקובי, חיים וטובי פנסטר (עורכים). זיכרון, השכחה ו[ה]בניית המרחב, עמ' 210 - 231. ירושלים ותל אביב: מכון

ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

תנועת זכויות האדם בין הגלובאלי למקומי

- Merry, Sally Engle (2006). *Transnational Human Rights and Local Activism: Mapping the Middle*. *American Anthropologist* 108 (1), pp. 38-51.
- ברקוביץ, ניצה (2003). גלובליזציה של זכויות אדם ושל זכויות נשים: המדינה והמערכת הפוליטית העולמית. תיאוריה וביקורת 23, עמ' 13 - 48.

מבטים ביקורתיים על זכויות האדם: השיח, הפרקטיקות והארגונים

- Golan, Daphna and Zvika Orr (2012). *Translating Human Rights of the "Enemy": The Case of Israeli NGOs Defending Palestinian Rights*. *Law & Society Review* 46 (4), pp. 781-814.
- Kennedy, David (2004). *The Dark Sides of Virtue: Reassessing International Humanitarianism*. Princeton: Princeton University Press. Pp. 3-35 (Chapter 1: The International Human Rights Movement: Part of the Problem?).
- Charlesworth, Hilary (2002). *Author! Author!: A Response to David Kennedy*. *Harvard Human Rights Journal* 15, pp. 127-131.

זכויות אדם ופיוס

- Gross, Aeyal M. (2004). *The Constitution, Reconciliation, and Transitional Justice: Lessons from South Africa and Israel*. *Stanford Journal of International Law* 40, pp. 47-104.
- Golan-Agnon, Daphna (2010). *Between Human Rights and Hope – What Israelis Might Learn from the Truth and Reconciliation Process in South Africa*. *International Review of Victimology* 17 (1), pp. 31-48.

חומר לקריאה נוספת:

הכחשה וזכויות אדם

- Power, Samantha (2002). *"A Problem from Hell": America and the Age of Genocide*. London: Flamingo.

זכויות חברתיות וכלכליות

- פלד, יואב וגרשון שפיר (2005). מיהו ישראלי: הדינמיקה של אזרחות מורכבת. תל אביב: הוצאת רמות-אוניברסיטת תל-אביב. עמ' 325 - 358 (פרק עשירי: שחיקתן של הזכויות החברתיות).
- אלבשן, יובל (2003). נגישות האוכלוסיות המוחלשות בישראל למשפט. עלי משפט ג' 530 - 497.
- שירן, ויקי (2004). מרגריטה בכר. נגה, דצמבר 2004.

הזכות לדיור. הרצאת Prof. and Shdaimah Corey. Prof. F. Sanford Schram

- Burawoy, Michael (2005). 2004 American Sociological Association Presidential Address: For Public Sociology. *The British Journal of Sociology* 56 (2), pp. 259-294.
- Speed, Shannon (2006). *At the Crossroads of Human Rights and Anthropology: Toward a Critically Engaged Activist Research*. *American Anthropologist* 108 (1), pp. 66-76.

פמיניזם וזכויות אדם

- פרידמן, אריאלה (1996). באה מאהבה: אינטימיות וכוח בזהות הנשית. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 15 - 35 (פרק 2: שעשני אשה - על התפתחות הזהות המינית).
- מתוך: באום, דלית, דלילה אמיר ואח' (עורכות) (2006). ללמוד פמיניזם: מקראה - מאמרים ומסמכי יסוד במחשבה פמיניסטית. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד: היסטורי למטריאליזם הקרקע הכשרת: הפמיניסטית המבט נקודת. (1983 [2006] ננסי, הרטסוק ס פמיניסטי, עמ' 195 - 222.
- "הפטריארכיה תחת הנאה": ושיטה פורנוגרפיה, מיניות. (1990 [2006] קתרין, מקינון ס 376- 414.
- 443- 476. עמ' נחשבים גופים. (1993 [2006] ודית, באטלר ס
- Belenky, Mary Field, Blythe Mcvicker Clinchy, Nancy Rule Goldberger, and Jill Mattuck Tarule (1997). *Women's Ways of Knowing: The Development of Self, Voice, and Mind (10th Anniversary Edition)*. New York: Basic Books. Pp. 23-152 (Part I: The Ways of Knowing).
- Brown, Wendy (2002). *Suffering the Paradoxes of Rights*. In: Brown, Wendy and Janet Halley (eds.). *Left Legalism/Left Critique*, pp. 420-434. Durham: Duke University Press.

זכויות המיעוט הערבי בישראל

- Ghanem, As'ad and Mohanad Mustafa (2011). *The Palestinians in Israel: The Challenge of the Indigenous Group Politics in the 'Jewish State'*. *Journal of Muslim Minority Affairs* 31 (2), pp. 177-196.
- גבזון, רות (2007). ההרורים על המשמעות ועל ההשלכות של 'יהודית'; בביטוי (עורכים) שטרן, צ' וידידיה אביעזר, רביצקי: בתוך. 'אודמוקרטיה יהודית מדינה'; דברים ושברי דברים: על יהדותה של מדינה דמוקרטית, עמ' 107 - 178. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- דרוויש, מחמוד (1964). תעודת זהות. מערבית: עירין סיגל וסמי שלום שטרית (2003).

זכויות אדם בירושלים

- קולקה, טל, אפרת כהן-בר ושרי קרוניש (2012). מציבורי ללאומי: גנים לאומיים בירושלים המזרחית. ירושלים: במקום - מתכננים למען זכויות תכנון.

זכויות האדם בשטחים הכבושים

- Ben-Naftali, Orna and Yuval Shany (2003-2004). *Living in Denial: The Application of Human Rights in the Occupied Territories*. *Israel Law Review* 37, pp. 17-118.
- Hajjar, Lisa (2005). *Courting Conflict: The Israeli Military Court System in the West Bank and Gaza*. Berkeley: University of California Press. Pp. 79-95 (Chapter 3: Going to Court).
- Kretzmer, David (2007). *The Torture Debate: Israel and Beyond*. In: Downes, David, Paul Rock, Christine Chinkin and Conor Gearty (eds.). *Crime, Social Control and Human Rights: From Moral Panics to States of Denial - Essays in Honor of Stanley Cohen*, pp. 120-135. London: Willan Publishing.
- Benvenisti, Eyal (1992). *The Applicability of Human Rights Conventions to Israel and to the Occupied Territories*. *Israel Law Review* 26, pp. 24-35.
- אלגזי, גדי (2007). אפילו: הפרדה והפרטה. בתוך: יעקובי, חיים ושלי כהן (עורכים). הפרדה:

הפוליטיקה של המרחב בישראל, עמ' 97 - 101. תל-אביב: חרגול הוצאה לאור והוצאת עם עובד.

תנועת זכויות האדם בין הגלובאלי למקומי

- Risse, Thomas and Kathryn Sikkink (1999). *The Socialization of International Human Rights Norms into Domestic Practices: Introduction*. In: Risse, Thomas, Stephen C. Ropp and Kathryn Sikkink (eds.). *The Power of Human Rights: International Norms and Domestic Change*, pp. 1-38. Cambridge: Cambridge University Press.
- Levitt, Peggy and Sally Engle Merry (2009). *Vernacularization on the Ground: Local Uses of Global Women's Rights in Peru, China, India and the United States*. *Global Networks* 9 (4), pp. 441-461.

מבטים ביקורתיים על זכויות האדם: השיח, הפרקטיקות והארגונים

- גורדון, ניב (2005). זכויות אדם ומרחב חברתי: כוחה של האגודה לזכויות האזרח בישראל. סוציולוגיה ישראלית 2(1), עמ' 23 - 44.
- ברקוביץ, ניצה וניב גורדון (2010). הכלכלה הפוליטית של המשטרים העל-לאומיים בראי זכויות האדם. המרחב הציבורי 4, עמ' 75 - 109.
- Razack, Sherene H. (2007). *Stealing the Pain of Others: Reflections on Canadian Humanitarian Responses*. *The Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies* 29 (4), pp. 375-394.
- Orr, Zvika (2012). *The Adaptation of Human Rights Norms in Local Settings: Intersections of Local and Bureaucratic Knowledge in an Israeli Human Rights Organization*. *Journal of Human Rights* 11(2), pp. 243-262.
- Orr, Zvika (2011). *Imposed Politics of Cultural Differences: Managed Multiculturalism in Israeli Civil Society*. *Social Analysis* 55 (3), pp. 74-92.
- McEvoy, Kieran (2007). *Beyond Legalism: Towards a Thicker Understanding of Transitional Justice*. *Journal of Law and Society* 34 (4), pp. 411-440.
- Nader, Laura (2010). *Epilogue - The Words We Use: Justice, Human Rights, and the Sense of Injustice*. In: Clarke, Kamari Maxine and Mark Goodale (eds.). *Mirrors of Justice: Law and Power in the Post-Cold War Era*, pp. 316-331. Cambridge: Cambridge University Press.

זכויות אדם ופיוס

- Wilson, Richard Ashby (2001). *The Politics of Truth and Reconciliation in South Africa: Legitimizing the Post-Apartheid State*. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 1-30 (Chapter 1: Human Rights and Nation-Building), 97-122 (Chapter 4: Reconciliation through Truth?).
- סרטים (נמצאים במחלקת המדיה בספרייה):
- האמת העירומה (Skull My of Country). במאי: ג'ון בורמן. בריטניה/אירלנד, 2003. 103 דקות. אנגלית, כתוביות בעברית.
 - מסע ארוך מאוד הלילה (Day into Journey s;apos&Night Long). במאי: פרנסס ריד ודבורה הופמן. דרום אפריקה, 2000. 94 דקות. אנגלית, כתוביות בעברית.
 - A Dry White Season. Director: Euzhan Palcy. U.S.A., 1989. 107 min. English.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 5 %
השתתפות 5 %
הגשת עבודה 40 %
הגשת תרגילים 10 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 40 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: